

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBOS ANTIKORUPCINIO VERTINIMO IŠVADOS
DĖL NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO IR SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ
ĮGYVENDINIMO PAŽYMA**

<i>STT pastabos ir pasiūlymai¹</i>	<i>Informacija apie pastabų ir pasiūlymų įgyvendinimą²</i>	<i>Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimas³</i>
<p>Kritinės antikorupcinės pastabos ir pasiūlymai</p>	<p>1.1. NKPAĮ projektu siūlomas nekilnojamojo kultūros paveldo inventorizavimo procedūros, kaip vieno iš nekilnojamojo kultūros paveldo apskaitos etapo, teisinis reglamentavimas neužtikrina skaidraus, nuoseklaus ir aiškaus nekilnojamojo turto objektų pripažinimo kultūros paveldo objektais proceso</p> <p>Atsižvelgta. Papildyta ir patikslinta inventorizavimo procedūra, aiškiau atskiriant nuo atskleidimo procedūros – sudarytas naujas straipsnis: „14 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo inventorizavimas“.</p> <p>„14 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo inventorizavimas</p> <p>1. Nekilnojamojo kultūros paveldo inventorizavimas (toliau – inventorizavimas) – tai materialią potencialaus nekilnojamojo kultūros paveldo išraišką apibūdinančios, fiksuojančios dabarties ir praeities informacijos surinkimas, kultūros ministro nustatyta tvarka, surašant nekilnojamam kultūros paveldui siūlomus priskirti galimai vertingųjų savybių turinčius objektus į skaitmeninį sisteminių sąrašą (toliau - Inventorius), taip pat šios informacijos kaupimas, tikslinimas, sisteminimas.</p> <p>2. Inventorizavimą organizuoja ir koordinuoja Departamentas.</p> <p>3. Informacijos surinkimą apie galimai vertingųjų savybių turinčius objektus ir (ar) duomenų tikslinimą, gali vykdyti fiziniai bei juridiniai asmenys – savivaldybių paveldosaugos padaliniai ar specialistai, tradicinės religinės bendruomenės, bendrijos ir centrai, muziejai, mokslo ir studijų paveldosaugos bei kitos tyrimų institucijos, visuomenė, savo veiksmus derindami su Departamentu.</p> <p>4. Inventorizuotiems objektams teisinė apsauga</p>	<p style="text-align: center;">Įgyvendinta.</p>

¹ Pildo subjektas, kuriam adresuota STT antikorupcinio vertinimo išvada.

² Pildo subjektas, kuriam adresuota STT antikorupcinio vertinimo išvada.

³ Pildo STT.

		<p>netaikoma.</p> <p>5. Inventoriaus duomenys yra vieši, skelbiami Departamento internetinėje svetainėje, išskyrus asmens duomenis ir archeologinių, povandeninių objektų adresus ir (ar) buvimo vietas.</p> <p>6. Už Inventoriaus duomenų sutikrinimą ir teisingumą atsako Departamentas.“</p>	
	<p>1.2. NKPAĮ projekte nepakankamai detalus ir aiškus nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimo etapo teisinis reglamentavimas nenustatant objektų atrankos vertingųjų savybių ir reikšmingumo lygio nustatymo tyrimams prioritetų bei atliktų tyrimų vertinimo terminų neužtikrina skaidraus objektų pripažinimo nekilnojamojo kultūros paveldo objektu proceso bei sąlygų tokių objektų išsaugojimui NKPAĮ projekte</p>	<p>Atsižvelgta. Papildytas 15 straipsnis „Nekilnojamojo kultūros paveldo apskaita“ (1-7 dalys), detaliau ir aiškiau aprašant atskleidimo, vertinimo procedūras, nurodant kriterijus, reikalingus vertinimui ir atrankai atlikti. Aiškiai nurodoma, kad vertinimą atlieka nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos.</p> <p>„15 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo apskaita</p> <p>1. Nekilnojamojo kultūros paveldo apskaitą sudaro inventorizavimas, potencialių nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimas, vertinimas ir nekilnojamųjų kultūros vertybių registravimas Kultūros vertybių registro informacinėje sistemoje (toliau – Kultūros vertybių registras).</p> <p>2. Objektų ir vietovių turi būti atrinkta tiek ir tokių, kad būtų užtikrintas atitinkamo reikšmingumo nekilnojamųjų kultūros vertybių pakankamo pavyzdžių kiekio išsaugojimas, atsižvelgiant į galimų stichinių nelaimių ar kitų nelaimingų atsitikimų padarinius, ir išsaugojimo užtikrinimo galimybes (visuomenės suinteresuotumą, teisinę bazę, finansinius išteklius).</p> <p>2. Inventorizuotiems objektams teisinė apsauga netaikoma, išskyrus, kai šio įstatymo 16 straipsnio nustatyta tvarka taikomos laikinosios apsaugos priemonės.</p> <p>3. Nekilnojamosioms kultūros vertybėms atskleisti atliekami nekilnojamojo kultūros paveldo tyrimai (toliau – tyrimai). Nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimui reikalingų tyrimų duomenų apimties aprašą tvirtina kultūros ministras.</p> <p>4. Pagal tyrimų duomenis sudaromas</p>	<p>Igyvendinta.</p>

Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo tarybos akto (toliau – Vertinimo tarybos aktas) projektas, kuriuo vadovaujantis atliekamas nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimas. Vertinimo tarybos akto formos pildymo aprašą ir Vertinimo tarybos akto formą tvirtina kultūros ministras.

5. Vertinamos potencialios nekilnojamosios kultūros vertybės turi atitikti autentiškumo, vientisumo ir amžiaus cenzo kriterijus, nustatytus kultūros ministro įsakymu patvirtintame Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijų apraše. Vertinimo metu nustatomos potencialių nekilnojamųjų kultūros vertybių vertingosios savybės, pagrindžiamas reikšmingumą lemiantis vertingųjų savybių pobūdis ir reikšmingumo lygmuo, apibrėžiamos jų teritorijų ir (ar) apsaugos zonų ribos ir atliekama atranka įrašymui į Registrą.

6. Atranka vykdoma, kompleksiškai lyginant panašias (pagal vertingųjų savybių pobūdį, gausą ir reikšmingumo lygmenį) nekilnojamasias kultūros vertybes, taip pat nekilnojamam kultūros paveldui siūlomus priskirti galimai vertingųjų savybių turinčius objektus, vadovaujantis autentiškumo, vientisumo, būklės, išsaugojimo tikimybės ir panaudojimo, eksponavimo, lankymo galimybės kriterijais, nustatytais kultūros ministro įsakymu patvirtintame Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijų apraše.

7. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimą atlieka nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos (toliau – vertinimo tarybos), dirbančios pagal kultūros ministro įsakymu patvirtintus Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybų pavyzdinius nuostatus (toliau – vertinimo tarybų nuostatai), nustatančius vertinimo tarybų funkcijas, teises, sudarymą bei darbo organizavimo tvarką. Vertinimo tarybų narių

		<p>darbas apmokamas Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo nustatyta tvarka.“</p> <p>Papildyta 2 straipsnio 11 dalis: 2 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas, įgyvendinimas ir taikymas „11. Kultūros vertybių registre registruotų nekilnojamųjų kultūros vertybių, kurioms nėra nustatytas reikšmingumo lygmuo, apsauga priskiriama Departamento kompetencijai, iki tol, kol vertinimų tarybos nustatys jų reikšmingumo lygmenį. Šių vertybių vertingosios savybės ir reikšmingumo lygmuo turi būti patikslintas per 4 metus nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos, vadovaujantis Įstatymo 15 straipsnyje nustatyta tvarka.”</p>	
	<p>1.3. NKPAĮ projektu nepakankamai detalai reglamentuotas paramos teikimo nekilnojamojo kultūros paveldo objektų savininkams ir valdytojams mechanizmas sudaro sąlygas pasinaudojant teisinio reglamentavimo trūkumais gauti nepagrįstos finansinės naudos</p>	<p>Neatsižvelgta. Finansinės paramos mechanizmai aprašomi 45 straipsnyje "Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos finansavimas" ir 46 straipsnyje "Kompensavimas nekilnojamojo kultūros paveldo objekto valdytojams", nurodant didžiausią galimą finansinę paramą (80 %) ir darbus bei paslaugas už kuriuos ji gali būti suteikta, finansavimo šaltinius (valstybės ar savivaldybių biudžeto lėšos). Detalūs reikalavimai finansavimui ir kompensavimui nustatyti kultūros ministro patvirtintuose poįstatyminiuose teisės aktuose: „Nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų (paveldotvarkos) finansavimo tvarkos aprašas“ ir „Privačios nuosavybės – prieinamų visuomenei lankyti valstybės saugomų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkomųjų paveldosaugos darbų išlaidų kompensavimo taisyklės“. Atlikta „Nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų (paveldotvarkos) finansavimo tvarkos aprašo“ redakcija, vadovaujantis 2023 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 2023/2831 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo <i>de minimis</i> pagalbai ir 2014 m. birželio 17 d. Komisijos</p>	<p>Neįgyvendinta. Projekto 45 straipsnyje, kuris vadinasi „Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos finansavimas“ nėra reglamentuojama paramos, nurodytos Projekto 22 straipsnio 1 d. 1 p. skyrimo tvarka ir sąlygos, bei 25 straipsnyje reglamentuotose apsaugos sutarčių sąlygose privaloma nustatyti finansinės ir kitokios paramos skyrimas nekilnojamojo kultūros paveldo objekto tvarkybai. Kad antikorupcinio vertinimo išvadoje nurodytose nuostatose minima paramos skyrimo tvarka ir sąlygos yra reglamentuotos Projekto rengėjo nurodytuose straipsniuose galima suprasti tik iš atskiro paaiškinimo pateikto šioje įgyvendinimo pažymoje. Nurodytuose 45 ir 46 straipsniuose nėra nustatyta, kad nustatytas reglamentavimas susijęs su 22 ir 25 straipsniuose minima parama, kuri turi būti iš anksto numatyta apsaugos sutartyse, todėl vertiname, kad Projekto nuostatos neatitinka sistemiškumo principo, kai teisės akto nuostatos susijusios su to paties objekto (paramos) reglamentavimu per</p>

		<p>reglamentu (ES) 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius, su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2023 m. birželio 23 d. Komisijos reglamentu (ES) 2023/1315 ir atsižvelgus į Konkurencijos tarybos pastabas.</p>	<p>nuorodas nesusiejamos. Toks, teisės akte išsklaidytas, paramos skyrimo procedūros reglamentavimas neatitinka teisėkūros sistemiškumo principo, mažina paramos skyrimo proceso skaidrumą bei sudaro sąlygas subjektams skirtingai interpretuoti Projekto nuostatų taikymo galimybes. Be to nurodytos Projekto nuostatos (45 ir 46 straipsniai) nepakankamai detalios ir aiškios reglamentuojant paramos skyrimo ir atsiskaitymo už ją procesą, todėl paramos skyrimo procedūros turi būti tobulinamos.</p>
<p>Kitos antikorupcinės pastabos ir pasiūlymai</p>	<p>NKPAĮ projekte nenustatytas išlaidų kompensavimo už visuomenės poreikiams pritaikyto privataus nekilnojamojo kultūros paveldo objekto priežiūrą ir eksploatavimą mechanizmas neužtikrina skaidraus tokių lėšų panaudojimo</p>	<p>Neatsižvelgta. Tvarkybos darbų, apsaugos techninių priemonių ir kitų neatidėliotinių laikinų apsaugos priemonių įrengimo darbų išlaidos kompensuojamos ar išmokama vienkartinė kompensacija, kuomet individualiu apsaugos reglamentu ar specialiuoju teritorijų planavimo dokumentu nustatyti ar sugriežtinti veiklos apribojimai, draudžiantys anksčiau vykdytą veiklą, sumažina iš nekilnojamojo kultūros paveldo objekto gaunamą naudą ar sukuria papildomas išlaidas tyrimams ir tvarkomiesiems paveldosaugos darbams, nes tai sudaro didžiausią finansinės naštos dalį (pvz., tvarkybos darbų (restauravimo, konservavimo) įkainiai 3-10 k. didesni nei statybos darbų, ar įvesti ribojimai reglamentu neleidžia valdytojui įrengti mansardos ir taip padidinti pastato naudojimo intensyvumo, ką jis būtų galėjęs atlikti nesant papildomam reglamentavimui).</p> <p>Priežiūros darbai nėra kompensuojami, nes jie yra privalomi tiek paskelbtiems saugomais, tiek registriniams objektams, o Įstatymo 22 str. 2 dalis nurodo, jog valdytojo pareiga prižiūrėti kultūros paveldo objektą. Metodines konsultacijas paveldo tvarkybos ir prevencinės priežiūros klausimais neatlygintinai teikia Kultūros ministro įgaliota biudžetinė įstaiga (Kultūros infrastruktūros centras) (12 str. 1 d. 5 p.).</p> <p>Kompensavimas už eksploatavimo išlaidas ir tvarkomuosius statybos darbus nenumatomas, nes tai pažeistų LR Konkurencijos įstatymo (4 str. 2 d.) ir</p>	<p>Neįgyvendinta.</p> <p>Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, Projekte nesant nustatyto struktūruoto baigtinio galimos paramos nekilnojamojo kultūros paveldo valdytojų objektams sąrašo, taip pat neatskleidžiant teisės, nurodytos 22 str. 1 d. 1 p., gauti paramą turinio, kuris turėtų atitinkamai sietis su 22 str. 2 d. 1 p. nustatyta pareiga „prižiūrėti nekilnojamąją kultūros vertybę ar jos dalį, šalinti atsiradusius defektus ir apsaugoti statinius nuo neigiamo aplinkos poveikio, saugoti vertingą interjerą, šalinti savaimė užaugančius augalus, teritorijoje šienauti žolę ir genėti medžius, valyti šiukšles, šalinti taršos šaltinius;“, finansavimo šaltinių laikytinos, kaip sudarančios sąlygas pasireikšti korupcijai. Projekte nėra nustatyta, kieno lėšomis turi būti įgyvendinama ši pareiga ar objekto savininko, ar gali būti finansuojama iš valstybės ir savivaldybės biudžetų fondų, ar iš mokesčio už parduotus nekilnojamosios kultūros vertybės lankytojams bilietus ir pan. Atsižvelgiant į tai, kad gali būti tokių situacijų, kai nekilnojamojo objekto savininkui nekilnojamosios kultūros vertybės priežiūra yra papildoma našta, t. y. jo veikla niekaip nėra susijusi su nekilnojamosios kultūros vertybės atskleidimu visuomenei, ir tik todėl, kad jis yra jos valdytojas, šalia savo tiesioginės veiklos turi pareigą rūpintis ir nekilnojamosios kultūros vertybės priežiūra</p>

		<p>aukščiau minėtų ES Komisijos reglamentų nuostatas, be to valdytojas turi teisę imti mokestį už tokio objekto lankymą ir priežiūrą (22 str. 1 d. 4 p.).</p>	<p>pagal nustatytus reikalavimus bei dėl to patirti papildomas išlaidas, neskatina tokių objektų valdytojų saugoti nekilnojamuoju kultūros paveldu pripažintų objektų ir jų vertingųjų savybių. Siūlomame teisiniame reglamentavime aiškiai ir detalai nenustatant kieno lėšomis turi būti prižiūrimas objektas, kokia konkreči parama jam gali būti skiriama, sudaromos sąlygos neskaidriam paramos ir kompensacijų skyrimo procesui, todėl siūlome tobulinti teisinį reglamentavimą, aiškiai, detalai ir struktūruotai, nustatant, kokią paramą gali gauti konkretus nekilnojamojo kultūros paveldo objektas, kas ir kokias su objekto tvarkyba, priežiūra ir eksploatavimu susijusias išlaidas turi apmokėti, kurios iš jų gali būti kompensuojamos, kurioms gali būti skiriama parama ir pan.</p>
<p>Kitos pastabos ir pasiūlymai</p>	-	-	